

Täysistunto

Keskiviikko 14.9.2022 klo 14.00—21.26

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 114/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.37 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esityksen tarkoituksena on hallitusohjelman mukaisesti edistää työperusteisten oleskelulupien nopeaa ja sujuvaa käsittelyä. Suomen hidastuva väestönkasvu, nopeasti vanheneva väestörakenne ja työikäisen väestön väheneminen aiheuttavat meillä haasteita huoltosuhteelle, työvoiman saatavuudelle ja kestävyysvajeen taittamiselle. Tosiasia on, että Suomen väestö ja työllisten määrä kasvavat ainoastaan maahanmuuton kautta. Ilman maahanmuuttoa Suomen työikäinen väestö vanhenee kymmenillä tuhansilla vuodessa, ja 2000-luvulla työntekijöiden määrä olisi laskenut ilman vieraskielistä työvoimaa.

Parhaista yritysten kasvua vahvistavista osaajista käydään tällä hetkellä kovaa globaalia kilpailua. Suomella on OECD-maista suurin pula korkeaa osaamista omaavista työntekijöistä. Suomi on sijalla 18 OECD:n julkaisemassa osaajien houkuttelevuutta koskevassa maavertailussa, jossa kaikki muut pohjoismaat ja Viro sijoittuivat Suomea paremmin.

Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on muuttaa työperusteista oleskelulupajärjestelmää siten, että se tukee Suomen tavoitteita kansainvälisen kasvun ja kilpailukykyyn vahvistamisessa sekä tukee osaajien houkuttelua ja työperäisen maahanmuuton volyymin kasvattamista. Haluamme tehdä Suomesta entistä houkuttelevamman kohdemaan investoida, sijoittaa, tehdä töitä, harjoittaa elinkeinoa ja asua.

Työperusteisten oleskelulupien keskeisiksi ongelmiksi on tunnistettu prosessin pullonkaulat ja hakemuskäsittelyn kokonaiskesto. Hitaat lupaprosessit vaikeuttavat osaajien rekrytoimista ulkomailta yritysten ja tki-toiminnan tarpeisiin, ja ne ovat myös mainehaitta työnantajien ja osaajien keskuudessa. Tämä vaikeuttaa työmarkkinoiden toimivuutta.

Voimassa oleva ulkomaalaislain työntekoa ja yrittäjyyttä koskeva sääntely on vanhentunutta eikä vastaa niihin tarpeisiin, joita meillä on sujuvan ja nopean lupamenettelyn ja tehokkaamman valvonnan osalta. Jo nyt 80 prosenttia työntekoon perustuvista hakemuksis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2022 vp

ta ratkaistaan myönteisesti, mutta sääntelyn niukkuus ja epätarkkuus ovat aiheuttaneet lupaprosesseihin turhia viiveitä.

Ulkomaalaislain uudistuksella edistämme oleskelulupaprosessien sujuvuutta, joka on keskeinen tekijä osaajien houkuttelussa rekrytoinnin ja integroitumisen näkökulmasta. Hallitus on asettanut tavoitteeksi, että työ- ja koulutusperusteisten hakemusten käsittely kestäisi keskimäärin enintään yhden kuukauden. Tavoittelemme lyhempien käsittelyaikoja lisäksi sujuvaa prosessia niin työnantajille kuin tänne tuleville. Tavoitteenamme on, että prosessi on mahdollisimman pitkälle automatisoitu, mikä mahdollistaa sekä nopean että tasalaatuisen käsittelyn. Tämän myötä resursseja voidaan kohdentaa tehokkaammin niihin hakemuksiin, jotka vaativat enemmän tarkastelua, kun hakemukset seulotaan automaation avulla.

Päätöksenteossa hyödynnetään viranomaisten rekistereissä jo olevaa tietoa, jolloin esimerkiksi työnantajan taustat on mahdollista selvittää niistä eikä työnantajan ole yleensä tarpeen toimittaa selvityksiä. Hakijoiden ja työnantajien verkkoasioinnin merkittävä lisääminen on keskeistä hakemusmenettelyn nopeuttamiseksi. Kun menettely tapahtuu sähköisessä ympäristössä ja paperityö vähenee, edellytykset nopealle päätöksenteolle ovat hyvät. Verkkoasioinnin tulee olla mutkatonta ja nopeaa, jotta yhä useampi jättäisi hakemuksensa verkossa.

Esityksessä selkeytetään luvan myöntämisen edellytyksiä, jolloin asiakkaan sekä työnantajan on helpompi liittää tarvittavat tiedot mukaan heti hakemusvaiheessa. Mitä täydellisemmät tiedot hakemuksessa on, sitä nopeammin asia saadaan ratkaistua.

On syytä huomata, että lupaprosessien sujuvoittamista ei tehdä työvoiman hyväksikäytön kustannuksella. Hallitus on tehnyt jo aiemmin useita lakimuutoksia ja toimia ulkomaalaisten työntekijöiden hyväksikäytön estämiseksi, ja työtä jatketaan tälläkin esityksellä. Hakemusten riskiperusteinen käsittely mahdollistaa ennakkovalvonnan resurssien suuntaamiseksi niihin tapauksiin, joissa on hälytysmerkkejä. Työnantajalle määritellyt selkeät vastuut mahdollistavat selkeämmät seuraamukset rikkomuksista. Myös Migri saa oikeuden pidättäytyä hakemusmenettelystä työperusteisissa luvissa niiden työnantajien kohdalla, jotka ovat toistuvasti laiminlyöneet velvoitteitaan. Tämän pidättäytymispäätöksen maksimivoimassaoloaika myös pidennettäisiin nykyisestä kuudesta kuukaudesta vuoteen.

Työvoiman saatavuusharkintaa ei poisteta tai heikennetä tässä esityksessä. Hallitusohjelmassa olemme sitoutuneet siihen, että työperäisessä maahanmuutossa noudatetaan EU- ja Eta-alueen ulkopuoliseen työvoimaan sovellettavaa saatavuusharkintaa eurooppalaisen valtaviirran mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Mainitsen seuraavaksi joitakin konkreettisia ehdotuksia, joita hallituksen esitys sisältää lupamenettelyn sujuvoittamiseksi ja nopeuttamiseksi:

Kaikkia työntekoon perustuvia oleskelulupia koskien esitetään säädettäväksi yhteisistä luvan myöntämisen edellytyksistä. Lakiin auki kirjoitetut edellytykset edistävät lupamenettelyn läpinäkyvyyttä. Työnantajan roolia kasvatettaisiin lupaprosessissa, koska tällä on kattavimmat tiedot työstä ja työolosuhteista, joihin oleskelulupaa haetaan. Jatkossa kaikkien työn perusteella myönnettävien oleskelulupien osalta säädettäisiin selkeästi, minkä tietojen antaminen on työntekijän ja minkä työnantajan vastuulla. Työnantajalle säädettävä nykyistä selkeämpi selvittämisvelvollisuus mahdollistaa myös aiemmin mainitsemani pidättäytymispäätöksen käytön laajentamisen, kun velvollisuuksien rikkominen on helpommin osoitettavissa kaikissa lupakategorioissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2022 vp

Laissa esitetään säädettävän työnantajan sertifiointista. Se olisi tarkoitettu hallinnollisen taakan keventämiseen isoille työnantajille, jotka rekrytoivat paljon ulkomaista työvoimaa. Saadakseen sertifiointin työnantajan tulisi olla huolehtinut työnantajavelvoitteistaan, olla taloudellisesti vakaa ja osoittaa kokemusta asiallisesti hoidetuista aiemmista oleskelulupaprosesseista. Sertifiointin myöntämisen edellytyksistä säädettäisiin asetuksella, jotta voidaan seurata uutena käyttöön otettavan sertifiointijärjestelmän toimivuutta ja tarvittaessa tehdä muutoksia lain säätämistä ketterämmin. On huomattava, että oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä ei tingitä vaan ne olisivat samat kuin ei-sertifioitujen työnantajien kohdalla. Sertifiointi voitaisiin myös peruuttaa, jos epäkohtia havaitaan. Sertifiointin uudelleen hakemiselle voitaisiin asettaa karenssiaika.

Lisäksi säädettäisiin myös erityisasiantuntijan oleskeluluvasta. Tällä hetkellä lupamenettely perustuu erityisasiantuntijan kohdalla pitkälti vakiintuneeseen hallintomenettelyyn eikä luvan myöntämisen edellytyksistä säädetä tarkasti. Nyt esitetään säädettävän luvan myöntämisen edellytyksenä olevasta minimibruttopalkkatasosta, joka tulisi ylittää. Palkkarajaa ei jatkossa voisi myöskään kerryttää enää luontoiseduilla. Tämä lisää prosessin läpinäkyvyyttä ja tukee myös automatisaation käyttöä.

Oleskeluluvan hakeminen on prosessi, joka alkaa usein ulkomailla. Oleskeluluvan hakemiseen ulkomailla tai Suomessa ei esitetä muutosta. Verkkoasioinnin lisääminen sujuvoittaa kuitenkin prosessia selkeästi. Tunnistaminen tapahtuu ulkomailla Suomen edustustossa tai ulkoisen palveluntarjoajan toimesta. Jos hakijaa olisi kuultava suullisesti, esitämme, että Maahanmuuttovirasto voisi kuulla hakijaa etäyhteyden välityksellä. Muutos myös sujuvoittaisi prosessia sekä hakijan että myös Maahanmuuttoviraston osalta.

Työnantajan selkeät velvollisuudet ja tarkempi lupaedellytysten sääntely mahdollistavat myös työsuojeluviranomaisille ulkomaalaislain noudattamisen tehokkaamman valvonnan. Työnantajan ulkomaalaisrikkomuksen säännöstä ehdotetaan täsmennettävän siten, että on helpompi todeta, koska ulkomaalaisen työnteke on luvaton.

Arvoisa puhemies! Oleskelulupaprosessien nopeuttaminen on mittava kokonaisuus, joka edellyttää lainsäädännön uudistamisen lisäksi prosessiuudistuksia, menettelytapojen kehittämistä ja laajamittaista järjestelmäkehitystä. Sujuva lupakäsittely on kuitenkin vain osa työperusteisen maahanmuuton sujuvoittamista. Käynnissä on laaja kattaus erilaisia toimia, joilla edistämme kansainvälisten osaajien houkuttelua ja Suomeen juurtumista.

Tällä hallituskaudella edistämme osaajien maahanmuuttoa työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön koordinoimalla Talent Boost -toimenpideohjelmalla. Keskeisiä toimia ovat osaavan työvoiman houkuttelu, oleskelulupien käsittelyaikojen lyhentäminen ja työn perusteella muuttaneiden asettautumisen ja kotoutumisen tukeminen. Pitkän aikavälin konkreettisten toimien ja tavoitteiden, koulutuksen ja työperäisen maahanmuuton edistämiseksi hallitus linjasi asiaa koskevassa tiekartassa viime syksynä, ja näiden linjausten toimeenpano on hyvässä vauhdissa. Vaikuttavat ratkaisut vaativat pitkäjänteistä sitoutumista toimintojen kehittämiseen ja myös resursointiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

17.47 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Kyllä, hallituksella on todella laaja kattaus erilaisia toimia maahanmuuton lisäämiseksi, sillä tässäkin salissa tunnutaan nyt joka päivä puhuttavan tästä asiasta syystä tai toisesta. Hallitus on myös hyvin, hyvin huolissaan siitä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2022 vp

että pitäisi saada tänne lisää työvoimaa, mutta maahanmuutollako te aiotte tämän terveydenhuollon kriisinkin ratkaista? Siltä se vähän kuulostaa.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on jatkumoa Marinin hallituksen esityksille, joissa pyritään lisäämään Suomeen erilaista maahanmuuttoa — sitä sanotaan toki tässä työperäiseksi — työperäistä sekä humanitääristä. Ja täytyy nyt todeta, että ihmettelen hieman sitä, että meillä puhutaan koko ajan työntekijäpulasta, osaajapulasta, tarvitaan korkeakoulutettuja osaajia maahan. Heinäkuun tilastojen mukaan maassa oli yli 270 000 työtöntä ihmistä. Heistä 49 000 oli maahanmuuttajia, vieraskielisiä, ja näistä vieraskielisistä 22 prosenttia on korkeakoulutettuja. Hämmästelen suunnattomasti, että sen sijaan, että pyrkisitte työllistämään jo maassa olevia töihin, kun heitä tuntuu täällä olevan, te pyritte vain tuomaan lisää lainsäädäntöä, jolla helpommin maahan päästään.

Ja täytyy kyllä sanoa, että kun meillä on SDP:n johtama vasemmistohallitus tässä maassa, niin tämä on nyt toinen esitys tänään, jota ammattiliitot vastustavat. Siis ammattiliitot vastustavat vasemmiston esityksiä, joten silloin täytyy sanoa, että jotakin niissä todennäköisimmin täytyy olla pielessä.

Mutta käydään muutamia tilastotietoja läpi. Meillä puhutaan hyvin usein erityisasiantuntijoista tai -osaajista tai moniosaajista. Näitä erityisasiantuntijoita on tähän mennessä tullut tänä vuonna noin 1 500 Suomeen, ja kun se kokonaismäärä työperäisestä maahanmuutosta on kuitenkin lähestulkoon 12 000, niin kyllä se aika häviävän pieni osa on. Nämä erityisasiantuntijan oleskeluluvalla tulijat ovat juuri niitä, jotka ovat korkeakoulutettuja ja tienaa vähintään sen 3 000 euroa kuukaudessa. Loput tulevat halpatyövoimaksi Suomeen, ja jotta meille voi päästä työperäisellä luvalla, niin palkan pitää olla pikkasen reilu 1 200 euroa. No, kukin meistä ymmärtää sen, että ei pääkaupunkiseudulla elä tällä rahalla ilman, että saa tulonsiirtoja.

Ja on hyvä huomata sekin, että meidän asumisperusteinen sosiaaliturva on käytössä kaikilla tulijoilla silloin, kun he tienaa 716 euroa kuukaudessa eli käytännössä katsoen osaaikaisesti työskentelevät maassa. Nyt jos mietitään, kuinka paljon 1 200 eurosta, puhumattakaan 700 eurosta maksetaan veroja, niin kyllä valitettavasti on niin, että meillä nämä tulonsiirrot muodostavat varsin suuren osan näiden ihmisten toimeentulosta, ja tämä ei ole kyllä kestävää tässä maassa.

Itse asiassa ensimmäistä kertaa näen, että asiantuntijalausunnoissa on tähän kiinnitetty huomiota. Näin kirjoittaa myös Rakennusliitto. He ovat todenneet omassa lausunnossaan, että volyymin lisääminen uhkaa lopullisesti rapauttaa lailliset työehdot. Kansantaloudellisestikaan ei ole järkevää, että meillä lisääntyisi kehittyvissä maissa tunnettu ilmiö ”race to the bottom”, jossa työntekijän palkka ei riitä asumiseen ja elämiseen perheen kasvattamisesta puhumattakaan.

Mutta sitähän itse asiassa Marinin hallitus tekee tällä hetkellä. Me otamme ja pyrimme haalimaan maahan sellaisia työntekijöitä, jotka joutuvat sitä elämistensä maksamaan tulonsiirtojen mukana, ja tässä tulee... Itse asiassa tämä on hyvin mielenkiintoista, koska voitaisiin ajatella, tavan ihminen ajattelee, että hirveän hyvä, että joo, työperäinen maahanmuutto ja ihminen tulee tänne ja tekee töitä. Juu, varmasti näin, mutta jos tämä ei maksa veroja edes sen verran kuin hänelle kuukaudessa maksetaan tulonsiirtoja, niin se ei ole järkevää. Sen lisäksi se sakkauttaa ja rapauttaa meidän peruspalveluita, koska ei kahden litran ilmapalloon voi tunkea neljää litraa ilmaa. Se räjähtää. Näin on käynyt varhaiskasvatuksessa, näin on käynyt terveydenhuollossa. Mutta ehkä tällä hallituskaudella tähän ei tulla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2022 vp

kiinnittämään huomiota. [Hussein al-Tae: Mitään ratkaisuja ei ole kuultu!] — Nyt minä kerron, mikä täällä on ongelma, mennään sitten ratkaisuihin.

Sitten on todettava myöskin se, että SAK, joka ymmärtääkseni on hyvin lähellä SDP:tä, toteaa, että tässä laissa esitetty työnantajien sertifiointi ei missään nimessä ole kannatettavaa. He toteavat, että kiinnijäämisen riski on pieni ja sanktiot lähes olemattomia. Näin on, ja kun me vielä tiedämme sen, että meillä on yhä paheneva ihmiskauppaongelma muun muassa pääkaupunkiseudulla, niin kyllä hämmästelen suunnattomasti, että tässä pyritään vain tekemään nopeita väyliä tulla Suomeen, tulla matalapalkkatyöhön sen sijaan, että me pohtisimme, millä ehkäistään työperäistä hyväksikäyttöä ja ihmiskauppaa ja minkälainen maahanmuutto ylipäättensä tähän maahan on tämän vastaanottavan yhteiskunnan edun mukaista. Se on itse asiassa valitettavasti kokonaan tästä unohtunut.

Enpä paljon toivoani pohdi vihreiden osalta, mutta sen sijaan SDP:n osalta kyllä sopisi olla hiukan vastuullisempia esityksiä, joita tähän saliin tuodaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

17.54 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Suomessa tarvitaan runsaasti ammattitaitoista ja osaavaa työvoimaa eri aloilla. Työlupien sujuva käsittely ilman tarpeetonta byrokratiaa on tärkeä palanen, kun maatomme yritetään tehdä houkuttelevammaksi osaajille. Ulkomaalaislain uudistamisen yhtenä tavoitteena on lyhentää työperusteisten oleskelulupien käsittelyaikaa kuukauteen. Nykytilanteessa on usein nähty, että byrokratian rattaissa käsittelyajat ovat kohtuuttoman pitkiä. On tärkeää, että tähän nyt saadaan muutos.

Arvoisa puhemies! Maatalouden kausityöt tarvitsevat tekijänsä. Kausityöläisten työluopaprosessissa on viime vuosina ollut runsaasti ja monipuolisesti parantamisen varaa. Toivottavasti tilannetta nyt saadaan korjatuksi. Kotimaisen elintarviketuotannon merkitys huoltovarmuuden näkökulmasta alkaa olla kaikille selvää. Tähän liittyy myös maatalouden kannattavuuskriisi, joka tietysti tarvitsee omat ratkaisunsa, mutta se on tietenkin kokonaan eri veisu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

17.55 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Suomen alhainen syntyvyys ja väestön ikääntyminen on johtanut nykytilanteeseen, jossa työmarkkinoilta poistuu eläkkeelle enemmän ihmisiä kuin nuoria tulee tilalle. Työvoimapulan ratkaisuksi tarvitsemme maahanmuuttoa. Tässä esitys työperäisen maahanmuuton helpottamisesta ja nopeuttamisesta on varsin tervetullut.

Hallitus on ottanut yhdeksi kärkitavoitteekseen työperäisen maahanmuuton helpottamisen, jotta saisimme hyvinvointivaltiomme turvattua ja talouden kasvuun. Työvoimamarkkinoiden edustajat ovat samaa mieltä: työperusteista maahanmuuttoa on lisättävä ja helpotettava sekä Suomesta tehtävä houkuttelevampi kohde kansainvälisille osaajille. Keskuskauppakamarin kyselyn mukaan lähes 75 prosenttia yrityksistä tarvitsee lisää osaavaa työvoimaa. Heiltä puuttuu työvoimaa.

Pula työvoimasta on kasvun este joka kolmannessa palvelualan yrityksessä, ja teknologiateollisuus tarvitsee kymmenen vuoden sisällä 130 000 uutta osaajaa. Hoitajapula on meille kaikille tuttu, sote-ala laajemminkin, varhaiskasvatus, ohjelmistokehitys — voidaan valita oikeastaan mikä tahansa ala ja mikä tahansa tapaaminen, kontakti, jota yritys-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2022 vp

puolelta, kunnan, julkisen sektorin puolelta tulee, ja työvoimapula on se, joka nostetaan esiin keskustelussa. Oikeastaan perussuomalaisille kysymys: Minkälaista Suomea te haluatte kehittää näillä linjoilla? Sellaistako, joka näivettyy? [Mari Rantasen välihuuto]

Keskuskauppakamarin kyselyssä vain noin kuudella prosentilla vastaajista, näistä maahanmuuttajia työllistäneistä, on ollut negatiivisia kokemuksia. Siis lähes kaikki ovat tyytyväisiä, ja tämä on todella hieno tulos, vaikka meidän yhteiskunnan ilmapiiri valitettavan kriittinen tuntuu olevan ja eurooppalaisissa mittauksissa ollaan Euroopan rasisisin maa.

On hienoa, että ulkomaalaislakia uudistetaan, sillä ulkomaalaisten kohtaamia haasteita Suomen työmarkkinoilla ovat muun muassa lupaprosessien hitaus, kielikoulutuksen puute ja byrokratia. Me ollaan nähty useita kuvia jonoista, joissa työlupia ja oleskelulupia jonoetaan pakkasessa ulkona, ja tätäkään ei olla kovin helposti saatu kuntoon.

Vaikka esitys on pääpiirteissään hyvä, niin muutamia kehitysajatuksia siihen vielä.

Esimerkiksi tämä työnantajien sertifiointi, joka on Ruotsissa jo toimiva menetelmä: sen kriteerit ovat melko tiukkoja tässä esityksessä. Arviolta noin kaksisataa yritystä Suomessa täyttäisi tämän sertifiointin kriteerit, jos ne jäivät eduskuntakäsittelyn jälkeen tällaisiksi. Käytännössä tämä tarkoittaa, että uudet ja pienet yritykset eivät pääse sertifiointin piiriin lainkaan ja kasvuyritykset voivat jäädä usein myös ulkopuolelle, koska vaatimuksena on positiivinen tulos, ja kasvuyritykset vaativat investointeja. Kriteerien sijaan olisi parempi tehdä esimerkiksi tarkastelu kahden edellisen vuoden ajalta ja luopua tulosvaatimuksesta. Aiempien oleskelulupien edellytystä voisi myös helpottaa.

Lisäksi tässä tämä erityisasiantuntijan oleskeluluvan palkkavaatimus itse asiassa — toisin kuin perussuomalaisten puheessa väitettiin — kiristyy, koska tämä nykyinen 3 000:n vaatimus on nyt palkansaajan keskimääräinen bruttoansio, se on määritelty näin, ja kun sen tarkistaa, niin Tilastokeskuksen mukaan se on 3 400 euroa. Tämmöistä kiristämistarvetta ei mielestäni kyllä ole.

Meillä on valtava tarve osaavalle työvoimalle, ja tarvitsemme lisää maahanmuuttoa. Nämä muutokset tulevat helpottamaan sitä jonkun verran, mutta selkeä tarve lisätoimille jää myös.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.00 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Aina kysytään, miksi perussuomalaiset puhuvat joka päivä maahanmuutosta. No, koska hallitus tuo joka päivä tänne istuntosaliin uusia esityksiä, joilla sitä maahanmuuttoa yritetään tavalla tai toisella helpottaa. Ilmeisesti siinä jotain tuloksia on tullutkin, koska esimerkiksi tänä vuonna 22 on tehty taas uusia ennätyksiä ulkomaalaisen halpatyövoiman maahan tuomisessa. Tässä puhutaan harhauttavilla termeillä osaajista, kun todellisuudessa tarkoitetaan käytännössä kuitenkin halpatyövoimaa, joka tulee tekemään Suomeen työtä sellaisilla ehdoilla, joihin suomalaiset eivät suostuisi. Teille uutiset kertoakseni voin sanoa, että eivätpä nämä maahanmuuttajatkaan kovin pitkään tule siihen työntekoon suomalaisia huonommilla ehdoilla suostumaan, vaan siirtyvät sosiaaliturvan asiakkaiksi.

Tosiasia on se, että meillä ei ole työvoimapulaa, vaan meillä on työn ja työn teettämisen kannattavuuskriisi. Meillä ei kannata tehdä työtä tai teettää työtä. Miksi Suomi sijoittuu huonosti tilastoissa maista, mihin halutaan muuttaa? No, koska täällä ovat elämisen ja asuminen kustannukset niin korkeita ja täällä on verotus niin korkea — kuulostaako tutulta? Ei näitä asioita saada ratkaistua mitään työlupia polkumyymällä. Jos maahanmuutto olisi rat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2022 vp

kaisu tähän niin sanottuun työvoimapulaan, niin miten selitätte sen, että maassa jo olevat ulkomaalaiset eivät työllisty tämän paremmin?

Muistutan myös, että aina, kun puhutaan näistä työperäisistä maahanmuuton kysymyksistä, tarkoitetaan EU:n ulkopuolista maahanmuuttoa. Miksi me tarvitsemme EU:n ulkopuolista maahanmuuttoa? Miksi EU:n sisämarkkina-alue ei riittäisi meille työvoiman saatavuuden ongelmiin, jos olettaisimme, että Suomessa sellainen työvoiman saatavuuden ongelma todellisuudessa olisi? Millä perusteella ulkomailta tulevat työntekijät ovat osaavampia kuin suomalaisen koulutusjärjestelmän läpikäyneet? Suomessa on käyty peruskoulua yhdeksän vuotta, keskiastetta vähintään kolme—neljä vuotta, ehkä korkea-astetta, ja sitten ollaan työttöminä. Millä perusteilla ulkomailta tulevat olisivat osaavampia kuin nämä äidinkielenään suomen kieltä puhuvat henkilöt, jotka ovat nyt työttöminä? Ei nyt puhuta väärillä termeillä, ei nyt sekoiteta, vaan puhutaan asioista niin kuin ne ovat.

Tästä esityksestä lausuntopalaute — jopa ammattiliitoilta — on erittäin tyrmäävää. Sen perusteella, mitä lausunnossa sanotaan, tämä esitys olisi suorastaan vahingollinen suomalaisten työmarkkinoiden kannalta. Niinpä tätä ei missään tapauksessa tule edistää nykyisessä muodossaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kaleva, poissa. — Edustaja al-Tae.

18.02 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on kyse siitä, että todella viime aikoina on ollut tilanne, jossa suomalaiset yritykset ovat kovasti halunneet työntekijöitä, mutta eivät ole onnistuneet niitä saamaan sisämarkkinoilta. Meillä on valitettava tilanne, jossa työntekijä ja työnantaja eivät kohtaa, ja viime hallituskaudella yritettiin esimerkiksi tämmöisen aktiivimallin kautta saada aikaiseksi tähän ratkaisu, ja sekin epäonnistui todella pahasti.

No, onko sitten ulkomailta tuleva työvoima hyvä ratkaisu? [Mari Rantasen välihuuto] No, ehkä osittain on. 75 prosenttia suomalaisista yrityksistä kertoo tarvitsevansa työvoimaa, ja sen työvoiman voi saada tai haluta tuolta ulkomailta.

Nostaisin tähän uudistukseen liittyen muutaman asian. Ensinnäkin, nyt on ollut uutisissa, että Helsingissä ei ole ajettu metroa sen takia, koska ei ole ollut kuljettajia. Tämä on yksi sellainen asia, johon täytyy tarkentaa: onko niin, että meillä ei ole metronkuljettajia, raitiovaunukuljettajia tai bussinkuljettajia? Ovatko meillä nämä peruspalvelut nyt menossa niin huonoon kuntoon todella, että me emme pärjää enää pelkästään suomalaisella työvoimalla, ja jos ovat, niin onko ainoa ratkaisu tämä ulkomaalainen työvoima? Jos on, niin tämä laki on ehdottomasti paikallaan.

Sitten toinen kysymys, joka liittyy tähän lain kokonaisuuteen. Yksi asia, joka on nousut paljon keskusteluissa esiin viime aikoina, on ollut se, että nykyiset opiskelijat — Suomessa opiskelevat suomalaiset opiskelijat tai ulkomaalaiset opiskelijat — työllistyvät, heistä noin 10 000 vaeltaa ja lähtee Suomesta, ehkä EU:n markkinoille, ehkä muille markkinoille. Se ei välttämättä ole EU:n kokonaisuuden kannalta huono asia, mutta se on Suomen kannalta kuitenkin todella vaikea asia. Meiltä noin 10 000 ihmistä lähtee vuodessa. Mitä voisimme tehdä, jotta meidän pitovoimamme näistä opiskelijoista vahvistuisi suomalaisissa yliopistoissa ja korkeakouluissa? Miten varmistamme, että näille ihmisille löytyy työpaikkoja tästä maasta ja että tämä maa on kaikille suomalaisille ja Suomessa opiskeleville houkutteleva maa jäädä työskentelemään?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2022 vp

Toinen kysymys, joka on noussut viime aikoina, on ollut se, että yli 30 000 ukrainalaista on tullut Suomeen viime aikoina. Miten voimme valjastaa? Nämä ihmiset ovat tunnettuja siitä, että rakastavat työtä, tekevät sitä hyvin ahkerasti. Suomalaiset tuntevat heidät muun muassa kausityöntekijöinä. Miten me voimme varmistaa, että juuri heille löytyy erilaisia, omaan ammattiinsa ja osaamiseensa soveltuvaa työtä, ja millä tavalla tätä, arvon ministeri, on tarkasteltu viime aikoina?

Sitten vielä tähän lakiin liittyvää ihan tässä kiitoksen sanojen muodossa: Tämä elektroninen tunnistautumisen, sertifiointi, ja nämä muut kysymykset ovat hyviä myös siksi, että viime aikoina esimerkiksi eräs suomalainen tietotekniikan alan yhtiö on sanonut, että heidän intialaiset it-alan asiantuntijansa perheineen jonottavat monia tunteja poliisilaitoksen ulkopuolella tunnistautumista varten. Tämän koetaan olevan alentavaa, mutta se on ennen kaikkea sitä, että se kertoo myöskin siitä, että meidän järjestelmämme on niin heikko, että me emme pysty järjestämään ja mahdollistamaan sellaisille ihmisille, joille on jo myönnetty viisumi ja jotka ovat tulleet sen viisumin varassa tänne maahan, tunnistautumista suomalaisilla poliisiasemilla niin, että se sujuisi jouhevasti. Tämä on sellainen kysymys, jota toivon, että työministeriö ja sisäministeriö pohtisivat keskenään ja ratkaisisivat.

Mitä muuta? No, toinen kysymys, joka viime aikoina on noussut esiin, on ollut tämä, että hyvin moni ihminen on saanut työntekomahdollisuuden Suomessa, ja tästä kiitos työvoimapalveluille, että se on ollut mahdollista. Mutta sitten kun tämä henkilö on saanut ensin työsopimuksen ja sitten työluvan mahdollisuuden, kun näissä prosesseissa saada tämä henkilö maahan tai saada tälle ihmiselle työoleskelulupa on kestänyt yli kuusi kuukautta, niin työpaikka on mennyt alta. Ja tämä laki ja uudistushan nyt keskittyy nimenomaan siihen, että kuukaudessa tämäkin asia tulisi ratkaista.

Sitten viimeinen kommentti, arvoisa puhemies, liittyy Suomen vetovoimaan ylipäänsä. Se ei todella auta meitä, että Suomi on yksi Euroopan ahdasmielisimmistä maista, kun kyseessä ovat maahanmuuttoon liittyvät kysymykset. Se ei todellakaan auta meitä. Se ei auta niitä markkinatalouteen uskovia yrityksiä, se ei auta suomalaisia ihmisiä, jotka työskentelevät tuolla kylillä ja etsivät työntekijöitä. Se ei auta ketään, koska tällä hetkellä, kun hyvin monet bulgarialaiset, romanialaiset, hyvin monesta maasta olevat ihmiset, osaajat EU:n sisäpuolelta ja EU:n ulkopuolelta etsivät työpaikkaa, Suomi ei ole ensimmäinen kohde, vaan Ranska voi olla ensimmäinen kohde, Saksa voi olla ensimmäinen kohde, jopa Espanja. Suomi ei ole tällä hetkellä ensimmäinen kohde. Se ei ole Euroopan ja Pohjoismaiden houkuttelevin maa, ja minun mielestäni meidän täytyisi eduskuntana yhteisesti pohtia, miten me Suomesta tekisimme houkuttelevamman maan tehdä täällä töitä, elää, kasvattaa perheensä ja voida hyvin ja kuulua myöskin suomalaiseen yhteiskuntaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen.

18.08 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Suomi tuntuu olevan kyllä hyvin houkutteleva maa. Meillä on nimittäin erinomainen houkuttelukeino, ja sen nimi on Kela. Kyllä tänne vaan tullaan pikemminkin muuta tekemään kuin työtä.

Mutta täytyy tähän nyt vielä ihmetellä sitä, että täällä on nyt tuotu esiin se, että yritykset eivät saa työntekijöitä. No, ulkomailtako ne heitä saavat, kun meillä on maassa heinäkuun tilastojen mukaan yli 270 000 työtöntä ja heistä yli 49 000 on vieraskielisiä. On se nyt kummallista, etteivät yritykset saa näistä kenestäkään työntekijää tässä maassa, vaan nyt

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2022 vp

täytyy kolmansien maiden kansalaisille tehdä näitä helpotuksia, lähestulkoon joka päivä tähän saliin tuodaan jotakin uutta. Jos eivät yritykset löydä, niin ottakaa nyt hyvänen aika yhteyttä TE-keskuksiin. Siellä näitä ihmisiä on.

Ja sekin on sanottava, että kun Keskuskauppakamarin tutkimuksen mukaan, mikä täällä esiteltiin, yritykset ovat hyvin tyytyväisiä maahanmuuttajataustaisiin työntekijöihin, niin mikä kumma on sitten siinä, että heitä on työttöminä yli 49 000. Sieltä voisivat nyt yritykset näin ensi alkuun kysellä itsellensä työntekijöitä.

Sitten on pakko nostaa kyllä vielä uudestaan tämä, minkä edustaja Mäkelä ihan erinomaisesti tässä toi, että jos meillä on omassa maassa yli 270 000 työtöntä ja meillä on 500 miljoonan ihmisen avoin työmarkkina eli EU-alue tässä, niin on jokseenkin outoa, että me joudumme hakemaan työntekijöitä aivan toiselta puolelta maapalloa. Meidän ongelma on minun nähdäkseni se, kun tässä edustaja al-Tae puheenvuoroni aikana huuteli niitä ratkaisuja ja vaihtoehtoja, että jotta me voisimme tehdä asioita kestävästi, ei siis niin, että meille tuodaan maahan ihmisiä, jotka tekevät pienellä palkalla työtä ja täydentävät elämisen kustannuksiansa sosiaaliturvalla, niin silloin täytyisi olla näiden sääntöjen selkeät, siis niin, että täällä on maksettava palkka, jolla ihminen tulee toimeen. Itse asiassa aika monessa Euroopan maassa on järjestelmä, jossa ensimmäiseen kolmeen vuoteen ei ole oikeutettu sosiaalitukiin ja sosiaaliturvaan, se voi olla jopa vähän pidempikin se patkka, mutta meillähän se tulee saman tien, heti kun sinulla on 716 euroa kuukaudessa palkkaa, ja se on kyllä iso ongelma tässä. Sen lisäksi, että näillä sääntelyillä ehkäistään taloudellisesti suomalaisille veronmaksajille epäedullinen toiminta, niin vaatimalla riittävä palkkataso me ennaltaehkäisemme myöskin työperäistä hyväksikäyttöä ja ihmiskauppaa, ja siltä osin perussuomalaiset tekisivät nämä asiat täysin toisin kuin nyt Marinin hallitus tekee.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja al-Tae.

18.11 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Tässä on vissi totuus kyllä kollegan suusta. Kysyisinkin ministeriltä: miten tämä valvontapuoli nyt tehostetaan ja varmistetaan, että tällaista riistoa, ihmiskauppaa ei tule? Tiedän, että hallituksella on ollut toimia tähän liittyen aikaisemmin, mutta miten me varmistamme jatkossa, että riistoa ei tapahdu ja että se palkkataso on sen tyyppinen, että ihmiset eivät joudu ensimmäisen kriisin tullessa sosiaalitukien varaan. Minun mielestäni tämä on hyvä kysymys, jota täytyy katsoa.

Toinen kysymys liittyy näihin olemassa oleviin maahanmuuttajataustaisiin tai vieraskielisiin, jotka löytyvät Suomesta, joilla on korkea koulutus. Kysyisin arvon ministeriltä, millä tavalla tämä kohtaanto nyt sitten katsottaisiin. Tiedän, että esimerkiksi pääkaupunkiseudulle ja suuriin kuntiin on keskittynyt, totta kai ja ymmärrettävistä syistä, monia vieraskielisiä. He kokevat turvaa omassa porukassa ja löytävät myöskin palveluita helpommin, muun muassa kauppaa, ruokaa ja ihan näitä perusasioita. Mutta kysyisin, millä tavalla me voisimme kunnissa paremmin houkutella näitä ihmisiä työllistymään sellaisissa paikoissa, joissa ehkä heillä ei ole sitä omaa väkeä ja omaa yhteisöä ja omaa turvaa, mahdollisuuksia oman kielen käyttöön, mutta kuitenkin löytyisi se työpaikka? Mikä olisi sellainen porkkana, että Kauhavalle saadaan autokorjaamoon työntekijöitä tai esimerkiksi maanviljelyyn ihmisiä pääkaupunkiseudulta siirtymään näihin kuntiin? Onko tämäntyyppistä kokeiltu, ja mitkä voisivat olla porkkanat tähän suuntaan?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Tähän kysymykseen käytettävissä oleva aika vähitellen alkaa valua loppuun. Mikäli ministeri haluaa ottaa osaa keskusteluun vielä, niin olkaa hyvä. — Ministeri Haatainen.

18.13 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa puhemies! Kiitos näistä puheenvuoroista. Tämä keskustelu ei ollenkaan ole vähäpätöistä. Tämä on tärkeä aihepiiri suomalaisessa yhteiskunnassa, että me käymme tätä läpi, mutta kävisimme sitä myös oikeanlaisilla termeillä ja tiedon varassa.

Edustaja Rantanen, puhuitte näistä työttömien määristä: heinäkuu 22, tilastotieto 36 556 työtöntä ulkomaista työnhakijaa, ja se tarkoittaa sitä, että se oli seitsemän prosenttia vähemmän kuin vuosi sitä ennen, [Mari Rantasen välihuuto] pitkäaikaistyöttömiä 13 prosenttia vähemmän kuin vuosi sitten. Totta kai he ovat ihmisiä, jotka pitää saada työmarkkinoille ja työhön, ja siihen meillä välineet ovat ne normaalit, ne, mitkä ovat muillekin suomalaisille ja Suomessa työtä hakeville: TE-palveluiden kautta autetaan heitä löytämään työpaikka. Sitten tietenkin heidän kohdallaan on erityisen tärkeää kotoutuminen, kotoutumistoimet. Kotoutumisselonteko on ollut eduskunnassa käsittelyssä, ja kotoutumislainsäädäntöä täsmennetään, parannetaan, ja se tulee eduskuntaan vielä syksyllä käsiteltäväksi. Mutta totta kai, kun meidän keskuudessamme on vieraskielisiä ihmisiä ja täällä on suomea, ruotsia puhuvia ihmisiä, niin näiden joukossa on sitten välillä myös työttömiä, ja kaikille pitää etsiä keinoja, jotta he pääsevät työhön kiinni. [Mari Rantasen välihuuto]

Olen havainnut myös kiertäessäni Suomea, että on myös tällaista piiloista syrjintää, että ei oteta edes korkeakouluharjoittelupaikkoihin, jos nimi viittaa muuhun kuin eurooppalaiseen nimeen. Ja minusta suomalaisen yhteiskunnan tällainen arvolähtökohta pitää panna tarkasteluun: miten me suhtaudumme ihmisiin. Osaaminen, kielitaito, kaikki kohdallaan — ei pääse edes harjoittelemaan. Olen myös kiertänyt yrityksiä ja tavannut yritysjohdajia eri puolilla, ja on tullut myös viestiä, että saattaa olla henkilöstönkin keskuudessa sitä, että vierastetaan sitä, että tulisi vieraskielisiä, ulkomaalaistaustaisia ihmisiä tekemään niitä töitä, joita se yritys tarvitsee. [Mari Rantanen: Väitättäkö, että suomalaiset syrjii niitä ja se on syy, miksi ne on työttömiä?]

Minun kysymykseni on niin päin, että jos yrityksen mahdollisuus kasvaa ja kehittyä on se, että he saavat osaajat jostain EU:n ulkopuolisesta maasta, niin jos heitä ei oteta ja kasvun edellytykset tyssäävät siihen, niin onko sitten vaihtoehto, että käperrytään tänne ja kuihdutaan ja ikäännytään? [Jani Mäkelän välihuuto] Eli me ollaan kyllä todellisten asioiden äärellä siinä, miten me hallitusti voidaan tätä maahanmuuttoa tehdä. [Mari Rantanen: Afrikassako ne osaajat on?] Työperäisessä maahanmuutossa on saatavuusharkinta, jossa on kaikki selkeät systeemit, ja niitä vielä kirkastetaan tässä lainsäädännössä. Valvonta paraneekin muun muassa tulorekisterin kautta, jonka kautta voidaan tarkastella sitä, millaista palkkaa tämä yritys, joka rekrytoi työvoimaa, on maksanut kuluneen vuoden aikana, ja jos palkanmaksussa on epäselvyyttä eikä makseta TESin mukaisia palkkoja, niin voidaan evätä myös tämä luvan antaminen. [Mari Rantasen välihuuto] Meillä on yhä enemmän keinoja käytettävissä verottajan, tulorekisterin ynnä muiden keinojen kautta, joilla voidaan tätä villipillistä toimintaa estää. Olen aivan samaa mieltä siinä, että täällä Suomessa työ pitää tehdä samoilla ehdoilla ja kaikkia ihmisiä pitää kohdella samalla tavalla, mutta se koskee, myös ne pelisäännöt, myös rekrytointitilannetta, eli kohdellaan kaikkia ihmisiä samalla tavalla.

Eikä tässä ehdoin tahdoin haalita sieltä EU:n ulkopuolelta ihmisiä, työntekijöitä. [Mari Rantanen: Kyllä te haalitte!] Meillä on vapaa liikkuvuus EU:n alueella, mutta kun olen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2022 vp

kiertänyt Euroopassa ja tavannut kollegoita, niin kuulkaa, se viesti on, että on aivan valtava työvoimapula, ja he, jos ketkä, tekevät määrätietoisesti, isosti rekrytointia muualta, jotta saisivat yrityksiin työvoimaa, koska jos yrityksiin ei ole työvoimaa täällä, niin ei niitä yritysten koneita ole pultattu sinne lattiaan kiinni, ne yritysten koneet lähtevät muualle tekemään sen työn. Eli me puhutaan Euroopassa siitä, ikäännyimmekö me täällä keskuudessamme vai hyväksymmekö sen, että tänne voi tulla työhön, tekemään työtä, maksamaan veroja, kasvattamaan lapsiaan. Ja totta kai maahanmuuttajataustaiselle työntekijällekin järjestetään lapsille koulut ja päiväkotipaikat, sehän on selvä asia. Me emme harrasta syrjintää kieli- tai etnisillä perusteilla.

Edustaja Hussein al-Tae esitti hyvän kysymyksen siitä, miten me saadaan pysymään nämä osaajat. Tämä ei ole ollenkaan sanottua, että tänne halutaan tulla ehdoin tahdoin Suomeen, Pohjolan perukoille kylmään maahan, ja se, miten me saadaan nämä ulkomaiset opiskelijat myös täällä pysymään, tämä pitokysymys, on tosi tärkeä. Sitä on helpotettu sillä, että opiskelija saa nyt oleskeluluvan koko opintojen ajaksi, [Mari Rantasen välihuuto] ja sitten just taannoin myös päätettiin, että voi olla täällä sitten kaksi vuotta etsimässä työtä, hakemassa työtä, koska eihän se työpaikka heti löydy. Eli näillä tavoilla on haluttu myös edesauttaa sitä, että tänne jäädään. Se onkin tärkeä portti, tämä opiskelu, koska sitä kautta juurrutaan, tullaan osaksi yhteiskuntaa, löydetään ystäviä, ehkä pariudutaan ja perustetaan perheitä ja jäädään tänne sitten työhön, eli se on todella tärkeä väylä.

Miten sitten tätä riistoa estetään? Kaikilla näillä keinoilla. Vuosi sitten tuli lainsäädäntö, jossa uhrin asemaa parannettiin, eli uhrin ei tarvitse lähteä: jos hän nostaa siitä kanteen, niin ei tarvitse palata sinne lähtömaahan, voi vaihtaa työnantajaa tai alaa. Ja sitten myös, jos nämä hyväksikäyttäjät, työnantajat, jäävät siitä kiinni, heille voidaan asettaa rekrytointikielto. Eli monia asioita on tehty.

Minusta on tärkeää, että hallitus on pystynyt hyvin yksimielisesti suhtautumaan tähän asiaan hyvin järjestelmällisesti. Meidän pitää huolehtia siitä kotoutumisesta, suomen, ruotsin kielten taidon omaksumisesta ja siitä, että nämä ihmiset pääsevät yhteiskuntaan kiinni ja kokevat itsensä tervetulleiksi. [Mari Rantanen: Eikö ne tulleetkaan töihin? Ne tulee kotoutumaan eikä töihin!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.